

ОРГАНИЗАЦИЈА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА У
ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА ПРЕДУЗЕТНИШТВА

Миодраг Симић
 Универзитет „Унион – Никола Тесла“,
 Факултет за пословне студије и право, Београд
 Андреј Петровић
 Универзитет у Београду, Факултет политичких наука
 Биљана Стојановић-Вишић
 Јавно предузеће „Пошта Србије“, Београд

Све је већа сагласност у томе да је предузетништво кључно за одржив развој и да се њиме смањује сиромаштво, подстиче равноправност полова и одрживост животне средине. Политике предузетништва су мултидисциплинарне и повезане са другим областима попут образовања, технологија и иновација, финансирања и изградње система подршке. Програми и мере, које сугеришу документа попут резолуција Генералне скупштине Уједињених нација, а која се односе на предузетништво, уколико се уклопе у националне политике опоравка економија земаља у развоју, могу допринети одрживом развоју њихових привреда и економском напретку, а самим тим довести до целокупног развоја друштва. Како би се националне политике могле пратити, односно њихов учинак, створени су научно-истраживачки алати у виду индикатора успешности предузетничких политика. Циљ им је да одређену политику и мере, које се путем ње предузимају, валоризује и компаративно сагледа. Однос према предузетништву на светском нивоу се регионално разликује, што се може видети и по начину гласања за резолуције Уједињених нација које се односе на предузетништво, а зависи од степена друштвеног, економског и културног развоја одређене земље или групе земаља.

Кључне речи: *предузетништво, националне предузетничке политике, резолуције ОУН, индикатори успешности предузетничких политика, финансирање микро, малих и средњих предузећа*

Увод

У функцији развоја предузетништва на глобалном нивоу, Израел је иницирао доношење резолуције „Предузетништво за развој“ при Организацији уједињених нација (ОУН). Генерална скупштина ОУН је 21.12.2012. године на 61. пленарном заседању, изгласала резолуцију број 67/202. То је била прва у низу резолуција у функцији развоја предузетништва које је донела Генерална скупштина ОУН,

и која је донела још две резолуције, а у децембру 2018. године очекује се доношење и четврте резолуције. Поред ових резолуција и начина гласања о њима у раду ће се представити и поједине националне политике предузетништва, затим начини, форме и модалитети финансирања микро, малих и средњих предузећа, као и индикатори за процену успеха примењених предузетничких политика.

Резолуције ОУН у функцији развоја предузетништва

Генерална скупштина ОУН у функцији развоја предузетништва донела је три резолуције. Резолуције се заснивају и своје полазиште налазе у многим међународним договорима односно декларацијама.

Резолуција 67/202

Ова резолуција своје полазиште налази у Миленијумској декларацији ОУН (Resolution 55/2, UN General Assembly, 2000), пленарног заседања Генералне скупштине 2010. године о Миленијумским развојним циљевима (Resolution 65/1, UN General Assembly, 2010) и др. самитима, конференцијама и специјалним седницама које препознају предузетништво и његов потенцијал за одржив развој. Исто тако резолуција има ослонац у Монтерејском консензусу о финансирању развоја (UN Report of the International Conference on Financing for Development, 2002) заснованог на холистичком приступу као и Декларацији из Дохе (Resolution 63/239, UN General Assembly, 2009). У себи имплементира Инстанбулску декларацију као и из ње проистекли Програм мера за најмање развијене земље за период 2011-2020. године (UN Report of the Fourth Conference on the Least Developed Countries, 2011). Позива се на Пекиншку декларацију и њену Платформу за акцију (UN Report of the Fourth World Conference on Women, 1995), где се права жена и девојчица на образовање и учешће у науци и технологији апострофирају, чиме се промовише једнак приступ запослености, право на пристојан рад и наглашава да су жене управо у најнеразвијенијим земљама важни покретачи развоја предузетништва.

Такође, инсистира на потреби побољшања регулаторног оквира и промоцији предузетништва, наглашавајући позитивну улогу у стварању нових радних места за све, а посебно за жене и младе. Владе у промовисању предузетништва треба да имају инклузиван приступ који укључује све заинтересоване било да иницијатива долази од цивилног друштва, академске заједнице или приватног сектора, имајући у виду националне приоритете и специфичности.

Важну улогу придаје мултилатералном трговинском систему као универзалном, отвореном, недискриминаторском и на правилима заснованом, који побољшава капацитете предузећа. Истиче значај партнерства са приватним сектором у промовисању предузетништва. Подстиче државе чланице да ојачају националне финансијске институције, повећају приступ информацијама значајним за финансирање као и финансијску писменост, поготову за жене.

Потребно да државе чланице прошире алтернативне изворе финансирања путем микро кредита и микрофинансирање, имајући при том добар регулаторни оквир за пружање финансијских услуга сиромашнима, стављајући посебан акценат на финансирање жена. Врло је важно усмерити напоре да се смањи сива економија и да се непријављени радници интегришу у социјално осигурани систем на нивоу државе. Због побољшања конкурентности предузећа подстиче земље чланице да повећају сарадњу у трансферима технологија, знања и иновација.

Исто тако, промовише образовање у предузетничким вештинама на свим нивоима уз равноправно учешће жена и девојака. Кроз предузетништво, млади могу да испоље своју креативност, енергију и идеје кроз пословне подухвате, омогућујући тако себи улазак на тржиште рада. Кључни услови за стварање тржишне економије су демократске политичке институције, транспарентност и одговорност јавних и приватних субјеката, ефикасне антикорупцијске мере и одговорно корпоративно управљање.

И што је најважније, ова резолуција, подстиче међународну заједницу, да подржи напоре земаља, које промовишу предузетништво и подстичу развој микро, малих и средњих предузећа имајући у виду све изазове који проистичу из повећања либерализације трговине. Истиче сарадњу и умрежавање као и размену најбољих искустава између националних центара који се баве предузетнишвом. Она захтева промовисање предузетништва у контексту одрживог развоја и искорењивања сиромаштва на националном, регионалном и међународном нивоу и улогу ОУН у вези са тим, као и извештај о њеној имплементацији и идентификовању мера, које би се требале предузети на свим нивоима као подршка развоју предузетништва.

Резолуција 69/210

Као последица захтеваног извештаја о имплементацији Резолуције 67/202 јавља се Резолуција 69/210 која је донета 19.12.2014. године на 75. пленарном заседању Генералне скупштине ОУН.

Резолуција 69/210 има своје полазиште у документима као и Резолуција 67/202 с тим што она још имплементира и Конференцију ОУН о одрживом развоју одржану у Рио де Жанеиру од 20. до 22. јуна 2012. године под називом „Будућност коју желимо“ (UN General Assembly, 2012). Развојни циљеви и садржаји резолуција се не разликују осим што Резолуција 69/210 садржи извештај Генералног секретара о имплементацији Резолуције 67/202.

Колико је тема предузетништва значајна на глобалном плану, види се и из тога што је на 74. пленарном заседању Генералне скупштине ОУН, од 6. априла 2017. године усвојена Резолуција број 71/279, без гласања, којом се 27. јун проглашава Даном микро, малих и средњих предузећа односно Даном предузетништва.

Резолуција 71/221

Трећа по реду, Резолуција број 71/221 „Предузетништво за одржив развој“ донета је на 66. пленарном заседању Генералне скупштине ОУН од 21.12.2016. године. Ова резолуција се позива на претходне две резолуције као и на Резолуцију број 70/1 од

25.09.2015. године под називом „Трансформација нашег света: Агенда о одрживом развоју до 2030. године“, где је првенствени фокус на искорењивању сиромаштва као највећег изазова одрживом развоју кроз све три његове димензије: економску, социјалну и еколошку, заступајући уравнотежен и целовит приступ. Исто тако у њу је имплементирана Резолуција број 70/299 од 29. јула 2016. године о ревизији Агенде за одржив развој до 2030. године, као и Резолуције број 69/313 од 27. јула 2015. године из Адис Абебе о финансирању развоја као саставног дела Агенде за одрживи развој до 2030. године. Такође, се позива на Сендаи декларацију и Сендаи оквир за смањење ризика од катастрофа за период 2015-2030. године. (Resolution 69/283, UN General Assembly, 2015). Настojeћи да развије холистички приступ управљању ризиком од катастрофа, овом резолуцијом ОУН позива своје чланице да што пре приступе Париском споразуму (UN Conference of the Parties, 2016) и у потпуности спроведу Споразум из оквирне конвенције ОУН о климатским променама (UN Framework Convention on Climate Change, 2000). Исто тако, узима у обзир Агенду 2063 Афричке Уније и уважава различите потребе и изазове са којим се сусрећу земље чланице у посебним ситуацијама, поготову афричке земље као најнеразвијеније, као и острвске земље које су директно погођене глобалним климатским променама.

Резолуција наглашава кључну улогу предузетништва кроз три димензије одрживог развоја, истичући таленат, креативност и предузетничку снагу читаве популације, кроз позитиван допринос предузетништва социјалној кохезији, смањењу неједнакости и доступности могућности за све, укључујући жене, младе, особе са инвалидитетом и угрожене категорије становништва. Предузетништво може помоћи у превазилажењу еколошких изазова, увођењем нових технологија којима би се ублажиле климатске промене, као и у смањењу стопе незапослености младих првенствено у земљама у развоју.

Са посебном забринутошћу се истиче да неафирмативни друштвени ставови и страх од неуспеха, као и недостатак структурне подршке, могу негативно утицати на стварање позитивне културе предузетништва. У својим циљевима, разликује се од претходне две резолуције у томе што (UN General Assembly, 2017):

- посебан значај придаје промоцији предузетништва, које може стимулисати нове технологије за ублажавање и прилагођавање климатским променама, као и побољшању енергетске ефикасности;

- исто тако истиче улогу предузетништва у развоју регионалне економске интеграције као катализатора економских реформи, смањења трговинских препрека и трошкова трговине;

- предузетници су у стању да понуде решења за изазове одрживог развоја у областима комуналних услуга, образовања, здравствене неге, очувања животне средине, искорењивања глади, формирања задруга и социјалних предузећа и на тај начин ублаже сиромаштво јачањем производних капацитета угрожених група становништва;

- посебно наглашава развој и спровођење политика усмерених на подршку женском предузетништву и компанијама у власништву жена;

- социјално предузетништво ствара алтернативно одрживе моделе производње, финансирања и трошкова поштујући све три димензије одрживог развоја;

- од виталног је значаја препознавање предузетничког талента међу младима усмереним према информационим, телекомуникационим технологијама, као и дигитализацији;

– потребно је предузимање мера за инклузију и постизање продуктивног и достојанственог запошљавања особа са инвалидитетом, као и њихову обуку предузетничким вештинама, а тиме и максималну независност;

– уводи важност индикатора којима би се могла мерити успешност предузетих политика развоја предузетништва у испуњавању циљева одрживог развоја;

– истиче потребу транспарентности у ланцима снабдевања како би се избегло злостављање деце.

Као наставак ове резолуције, очекује се, да на 73. седници Генералне скупштине ОУН, крајем 2018. године, буде вођена расправа о „Одрживом развоју“.

Процес гласања у ОУН када су у питању резолуције о предузетништву

Напред су наведене резолуције ОУН које су донете у циљу промовисања предузетништва на глобалном нивоу. Овај део рада, акценат ставља на чланицама ОУН и њиховом прихватању односно противљењу овим резолуцијама. Истраживање ће пратити чланице према значајним групама које постоје у ОУН, и то: Покрет несврстаних земаља (121 чланица), Организација исламске конференције (56 чланица), Афричке земље (54 чланице), Азијске земље (53 чланице), Латинска Америка и Кариби (33 чланице), земље Источне Европе (23 чланице) и Арапске земље (20 чланица).

Гласање свих чланица Организације уједињених нација (ОУН)

Организација уједињених нација (ОУН) са седиштем у Њујорку броји 193 чланице. Основана 1945. године на конференцији у Сан Франциску. ОУН предузима акције у решавању питања са којима се суочава човечанство 21. века. Питања којима се ова међународна организација бави су мир, сигурност, климатске промене, одрживи развој, људска права, тероризам, природне и хуманитарно-здравствене катастрофе, родна равноправност, глад, сиромаштво и мноштво других.

За последњу Резолуцију 71/221 о предузетништву (табела 1) гласало је 76 %, против је било 13 %, уздржаних 4 %, а није гласало 7 %. Запажа се повећање броја чланица које су дале подршку 141→147 и смањење броја земаља које су биле против 31→26. ОУН доприноси својим резолуцијама и преко њих понуђених мера, чиме позитивно утиче на одржив развој, путем предузетништва.

Табела 1 – Гласање свих чланица Организације уједињених нација (ОУН)

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	141	133	147
NO	31	30	26
ABSTENTIONS	11	7	7
NON-VOTING	10	23	13

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица Покрета несврстаних земаља

Покрет несврстаних земаља броји 121 чланицу ОУН. Покрет је основан 1961. године на првој конференцији у Београду. Највећи број чланица је из Африке и Азије као подручја у којима се налазе најнеразвијеније земље света. Бивша Социјалистичка Федеративна Република Југославија, је била један од оснивача покрета и важан фактор у његовом развоју.

Када се погледа расподела гласова (табела 2) чланица Покрета несврстаних земаља запажа се: повећање броја чланица које су гласале за резолуције и смањење броја оних чланица које су биле против приликом гласања. У овој групи проценат земаља које подржавају резолуције о предузетништву је 64 %, а против 21 %. То говори, да протоком времена, значај предузетништва за одрживи развој се све више препознаје.

Табела 2 – Гласање чланица Покрета несврстаних земаља

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	72	69	78
NO	30	29	26
ABSTENTIONS	10	6	5
NON-VOTING	9	17	12

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица Организације исламске конференције (сарадње)

Ова организација је створена 1969. године у Рабату, у Мароку, а повод за окупљање вођа исламских земаља је било пађење џамије Ал Акса у Јерусалиму. Седиште је у Џеди, у Саудијској Арабији, док се не ослободи Јерусалим. Од 2011. године, ново име је Организација исламске сарадње.

Приоритети ове организације су: мир и сигурност, Палестина и Ал-Каида, смањење сиромаштва и борба против тероризма, климатске промене и одрживост, инвестиције и финансије, културна и међуверска толеранција, као и заједничка исламска хуманитарна акција (The Organisation of Islamic Cooperation, 2018)

Када је у питању гласање чланица ОУН које припадају овој групи земаља (табела 3) запажа се благо повећање подршке и смањење опортунитета резолуцијама о предузетништву. Подршку резолуцијама дало је 42 %, а против је било 39 % земаља. Уздржаних и оних који нису гласали је 19 %. Само је већа одбојност према овим резолуцијама код арапских земаља, а све је то последица међународних односа са Израелом.

Табела 3 – Гласање чланица Организације исламске конференције (сарадње)

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	23	22	24
NO	26	25	22
ABSTENTIONS	4	2	3
NON-VOTING	3	7	7

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица из Африке

Афричких земаља чланица ОУН има 54. Афричка унија је организација свих афричких држава. На самиту у Ломеу, у држави Того, 2001. године је основана, као следбеник Организације афричког јединства. Дан Африке – 25. мај се прославља на сећање када је 1963. године ова организација основана. По својој структури подсећа на Лигу народа, међународну организацију између два светска рата. Седиште комесаријата Афричке уније је у Адис Абеби, у Етиопији, а седиште парламента у Јоханесбургу, у Јужној Африци (The African Union, 2018).

Афричке државе су за резолуцију гласале (табела 4) у проценту од 68 %, а против је било 13 % из групе арапских земаља. И код ове групе земаља се запажа смањење опортунитетности резолуцијама. Интересантно је запазити промену става Комора од одбијања, преко не гласања, до подршке, као и Намибије и Маурицијуса, од уздржаности до подршке.

Табела 4 – Гласање чланица из Африке

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	36	32	37
NO	9	7	7
ABSTENTIONS	5	4	3
NON-VOTING	4	11	7

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица из Азије

У азијској групи има укупно 53 чланице ОУН. Азија представља највећи по пространству и најмногољуднији континент. Континент изузетних разлика у много чему. На њему се простиру највише планине света, а у његовим морима се налазе највеће дубине. Од области активних вулкана до мирних геолошких висоравни. Нигде на свету нема разноврснијег националног, културног и језичког састава, као и социјалних, економских и верских различитости.

Азијске земље су својим гласовима подржавале резолуције о предузетништву (табела 5) негде око 57 %. Против је било 28 % земаља, а близу 11 % (Лао, Туркменистан и Узбекистан) није показало вољу да буде присутно када је било гласање. Интересантно је да су све време Кина и Шри Ланка уздржане. Бангладеш је еволуирао од уздржаности приликом гласања за Резолуцију 69/202 до прихватања Резолуције 71/221, као и Демократска Народна Република Кореја, која је од првобитног противљења за задњу донету резолуцију гласала. Међу земљама које се све време противе овим резолуцијама, осим арапских земаља, налазе се и Малезија, Индонезија, Малдиви, Пакистан и Јемен као чланице Организације исламске конференције.

Табела 5 – Гласање чланица из Азије

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	27	26	30
NO	17	19	15
ABSTENTIONS	5	2	2
NON-VOTING	4	6	6

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица из Латинске Америке и Кариба

Ову групу земаља као и претходне две, чине чланице које припадају одређеном географском подручју, овде Карибима и Латинској односно Јужној Америци. Укупан број земаља ове групе је 33. Ово је велика већина земаља која припада групи земаља у развоју. Налазе се у области, која је подложна климатским променама и природним катастрофама. Поседују слабу инфраструктуру и њихове привреде су јако осетљиве, на напред наведене природне појаве.

У великој већини чланице ове групе (табела 6) дају подршку при доношењу резолуција скоро 85 %. Постоје земље попут Кубе, Никарагве и Венецуеле које су против, због међународних односа у погледу Израела као подносиоца резолуције. Став Боливије је нејасан из разлога што је била против за резолуције 67/202 и 71/221, а гласала за 69/210. Еквадор је увек уздржан, а спроводи напред наведен програм UNCTAD-а.

Табела 6 – Гласање чланица из Латинске Америке и Кариба

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	27	27	28
NO	4	3	4
ABSTENTIONS	1	1	1
NON-VOTING	1	2	-

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица из Источне Европе

Земље у ОУН које припадају овој групи земаља су: земље Балтика, земље чланице бившег Источног блока, земље настале распадом Југославије, Албанија и земље бившег Совјетског Савеза до Урала. Укупно има 23 чланице. У овој групи земаља налази се и Република Србија.

Ако се посматра по групама земаља гласање, у овој групи (табела 7) је стопостотна подршка резолуцијама што није случај у другим посматраним групама. Ове земље су спознале значај предузетништва на међународном плану, друга је страна медаље колико је свака од њих то имплементирала у своје привредне токове. За-

висно од степена развоја својих економија и своје предузетничке културе као и предузетих мера, зависиће и резултати које ће развој предузетништва у свакој од њих допринети економском развоју њихових друштава.

Табела 7 – Гласање чланица из Источне Европе

RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	23	19	23
NO	-	-	-
ABSTENTIONS	-	-	-
NON-VOTING	-	4	-

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

Гласање чланица Арапских земаља

Групу арапских земаља чине чланице ОУН, чије је већинско становништво арапског порекла. Ова група броји 20 земаља. Просторно то су земље Северне Африке и Блиског и Средњег истока у Азији. Доминантна религија у овим земљама је ислам, па ове земље припадају и Организацији исламске конференције, као и Покрету несврстаних земаља. Већином су то земље у развоју, осим пар извозница нафте са већим бруто друштвеним производом по глави становника попут Уједињених Арапских Емирата, Катара, Кувајта, Бахреина и Саудијске Арабије.

Ова група земаља (табела 8) има највећи отпор (80 %) према резолуцијама о предузетништву ОУН. То проистиче из њиховог односа према Израелу као иницијатору. Примера ради у претходном се види, да Јордан спроводи програм UNCTAD-а о предузетништву, а све време гласа против резолуција о предузетништву на које се програм ослања. Може се запазити да се отпор генерално смањује, пример је Бангладеш који је од уздржаности и одбијања за Резолуцију 71/221 дао свој глас, као и Судан.

Табела 8 – Гласање чланица Арапских земаља

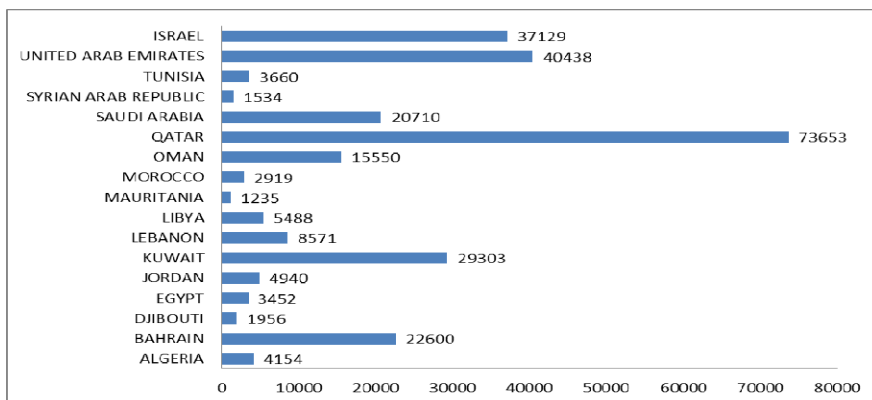
RESOLUTION	67/202	69/210	71/221
YES	-	1	2
NO	18	17	16
ABSTENTIONS	1	1	-
NON-VOTING	1	1	2

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UNBISNET:
United Nations Bibliographic Information System

На графику 1 посебно се посматра бруто друштвени производ по глави становника 16 земаља ове групе, које су биле против резолуција, у поређењу са бруто друштвеним производом по глави становника иницијатора резолуција Израела. Подаци су из базе ОУН и односе се на 2015. годину. Једино већи бруто друштвени производ по глави становника од Израела у односу на посматрану групу ових 16

земаља имају Уједињени Арапски Емирати и Катар. Реално би било очекивати, да ове земље схвате значај предузетништва, као могућност за одрживи развој и у програм опоравка својих привреда имплементирају резолуцијама понуђене мере.

Графикон 1 – Бруто друштвени производ у US\$ по глави становника 16 арапских земаља које су гласале против резолуција ОУН и иницијатора резолуција Израела

Извор: Истраживање аутора базирано на подацима UN data: A world of information

Националне политике предузетништва

Поједине земље у Африци – Гана и Гамбија, у Европи – Ирска, у Азији на Блиском истоку – Јордан, у Латинској Америци – Чиле, Костарика, Хондурас, Ел Салвадор, Колумбија, Доминиканска Република и Еквадор, предузеле су холистичко-системски приступ обезбеђујући координацију и кохерентност, тако развијајући своје националне стратегије и политике према предузетништву. (UNCTAD Promoting entrepreneurship for development, 2015). Међу државама постоје регионалне сарадње које олакшавају умрежавање, размену технологија и развој вештина, попут на пример у Африци: 2013-2022 African Development Bank Group Strategy: focus on African entrepreneurship as pillar of private sector development, у Азији: 2010-2014 Association of Southeast Asian Nations Policy Blueprint for SME Development (includes an entrepreneurship development programme), у Европи: European Union Entrepreneurship 2020 Action Plan & European Union Strategic Policy Forum on Digital Entrepreneurship, у Латинској Америци 2014 Central American Region and Dominican Republic Regional SICA Entrepreneurship Strategy, SICA Emprende (UNCTAD Promoting entrepreneurship for development, 2015). Посебно је развијен приступ развоју иновација, унапређења пословног окружења и јачања локалног предузетничког сектора. Захваљујући томе, најбоље услове за развој микро, малих и средњих предузећа у Латинској Америци има Чиле.

У појединим земљама постоје start-up програми, а у неким случајевима општине и региони имају своје start-up-ове који су груписани у мрежу. Друге земље су ишле путем реформи да омогуће лакше стварање нових предузећа и тиме отварање нових радних места, као и поједностављење прописа и смањење пореза.

Предузетништво младих се налази у приоритету развоја предузетништва многих земаља, због велике незапослености младих. Млади људи су чешће добили боље образовање од својих родитеља, па је код њих већа склоност за свежим идејама. Примера ради, у афричким земљама предузетништво се уводи као предмет у средњим школама. Главне препоруке UNIDO-а креаторима политика предузетништва усмерених према младима су (UNIDO Fostering entrepreneurial youth, 2014):

- створити регулаторно окружење које решава регулаторне баријере које сметају младима за покретање бизниса;
- отклонити непријатељски и стигматизовани став околине;
- поједноставити прописе и олакшати поновни почетак;
- обезбедити адекватну подршку кроз образовање, умрежавање, приступ технологијама и иновацијама како би то имало за резултат дигиталну економију и стварање производа и услуга за продају;
- извршити финансијске реформе, побољшати финансијску инклузију и повећања финансијску писменост младих;
- формирати мреже омладинског предузетништва.

На основу расположивих процена, од око 1/4 до 1/3 предузећа у свету су у власништву жена, али у појединим земљама жене предузетнице имају више проблема него мушкарци у започињању као и ширењу свог бизниса због свеprisутних друштвених норми. Многе земље у оквиру политика предузетништва имају посебне програме за развој женског предузетништва и оснаживање жена за започињање сопственог бизниса.

Социјално предузетништво подржава одрживи развој, раст економије и повећања социјалну инклузију. Примера ради у Сједињеним Америчким Државама фирме које се баве социјалним предузетнишвом имају специјални правни статус.

Финансирање микро, малих и средњих предузећа

За постизање циљева одрживог развоја кључно је финансирање. Потребно је да државе чланице имају изграђену одговарајућу финансијску инфраструктуру која пружа своје услуге микро, малим и средњим предузећима. Како би се олакшало samozапшљавање требало би да постоје кредитне линије односно банкарски производи у погледу микрофинансирања укључујући микро кредите. Према подацима Светске банке, као кључни разлог изостанка раста од 410-520 милиона микро, малих и средњих предузећа представља приступ финансијама од чега се 360-440 милиона тих предузећа налази у земљама у развоју (Financing for Development Post – 2015, 2013).

Финансирање микро, малих и средњих предузећа може бити јавно, приватно и кроз јавно-приватно партнерство. Јавно финансирање подстиче предузетништво кроз гаранције за кредите, изградњу капацитета и техничку помоћ за проширење кредитних активности, промоцију нових банкарских производа, образовање у погледу финансијске писмености. Посебну финансијску помоћ треба пружити, иновативним фирмама у области зелених технологија.

Од недавно, имамо појаву инклузивних иновативних фондова, примера ради Индијски фонд за инклузивне иновације основан 2013. године, део је финансијске подршке предузетницима иноваторима који су долазили из маргинализованих дру-

штвених група из индијског друштва. Слично томе start-up Чиле од почетних 22 start-up предузећа после четири године пословања 2014. године имао је финансирање преко 1.000 start-up предузећа.

У приватном финансирању поред традиционалних механизма као што су банке у последњих неколико година постоје нови механизми финансирања који омогућавају већи приступ финансијама микро, малих и средњих предузећа и тиме остварењу циљева одрживог развоја. Када су у питању земље у развоју банке не гледају благонаклоно на кредитирање микро, малих и средњих предузећа, јер су њихова основна средства која би могла послужити као гаранција ограничена.

Као драгоцен извор финансирања су инвестициони фондови као и финансирање од пословних анђела и ризични капитал. Пословни анђели дају подршку лидерима који промовишу иновације и предузетништво, а кроз финансије улажу у start-up предузећа са високим растом. Ризични капитал се појављује у раној фази предузећа и већим делом је везан као и пословни анђели за високо развијене земље света, али све више почиње да буде важан елемент финансирања микро, малих и средњих предузећа и у земљама у развоју.

Прикупљање новца преко интернета, где предузећа прикупљају новац директно од појединаца у малим износима користећи мобилне технологије и медије, мора бити пропраћено одговарајућом правном регулативом како би се стекло поверење у ову финансијску опцију. У сиромашним земљама у развоју, микрофинансирање је кључни механизам за укључивање маргинализованих друштвених група у финансирање микро, малих и средњих предузећа.

У Африци и Азији микро, мала и средња предузећа оријентисана према расту, своје потребе за финансирање задовољавају путем тржишта капитала. Јавно-приватно партнерство своју улогу има у енергетским пројектима, и у пројектима који се тичу воде и транспорта, образовања и здравства.

Индикатори за процену успеха предузетничких политика

Индикатори за процену успеха предузетничких политика представљају договорене критеријуме који омогућавају креаторима политике да прате трендове у предузетништву и праве процену ефикасности својих политика. Само предузетништво и његов утицај на развој дискутабилно је из више разлога, почев од различитих дефиниција предузетништва, његове вишеструке природе као и због ограничености доступних и поузданих података. Често се ниво предузетништва мери индикаторима као што су самозапошљавање, удео у власништву или започињању предузетничких активности. Но, то не мора да буде мерило успешности председничких политика, јер акценат на количини није довољан за процену ако квалитет није релевантан. Исто тако различите фазе економског развоја траже и посматрање различитих индикатора. Ради праћења утицаја предузетништва на развој, разне светске организације су развиле различите индикаторе. Извештај Светске банке има базу података о регистрацији фирми и политикама које утичу на саму регистрацију то јест поступке и администрацију коју је потребно предузети да би се фирма регистровала односно започела своје пословање. Индекс глобалног предузетништва организације Global Entre-

preneurship Monitor (GEM) састоји се од три подиндекса: предузетничких ставова, предузетничких активности и предузетничких аспирација (The Global Entrepreneurship Monitor, 2018). Његов циљ је да мери разлике у нивоима предузетничких активности економија на сличном економском нивоу развоја (Amorós & Bosma, 2014).

Према организацији OECD постоји пет индикатора предузетништва: прилике, квалификовано особље, капитал, регулација и култура. Прилике су стање на тржишту, јавне политике, конкуренција и други фактори. Способности предузетника и предузетничка инфраструктура одликују квалификованост особља. Капитал се посматра у свим фазама почев од почетног за оснивање фирме до могућности приступа берзи и продаје исте. Под регулацијом се сматрају сви порези, прописи као и сва остала правила и институције које могу утицати на предузетништво. Култура представља све ставове и предрасуде, прихватање промена и спремност за учење сваког појединачног члана неког друштва (The OECD – Eurostat Entrepreneurship Indicators Programme, 2018).

Организација Prodem, односно аргентинска истраживачка институција, која се бави предузетничким политикама је са Интер-америчком развојном банком развила индекс систематских услова за динамичко предузетништво, намењен предузетничким екосистемима Латинске Америке, који идентификује најважније факторе које треба поправити да би се у предузећима која имају капацитет, створио квалитетан производ. Он идентификује предности и слабости и тако омогућава развој политика предузетништва, које промоцијом предузетништва повећавају продуктивност (Prodem, 2018).

Оквир UNCTAD-а садржи листу од 23 подиндикатора из шест области и то: како је формулисана национална стратегија предузетништва, регулаторно окружење, унапређење образовања у предузетничким вештинама, олакшавање размене технологија и иновација, приступ финансирању и подизање свести о значају предузетништва и умрежавања (UNCTAD, 2018).

Без обзира на ове иницијативе за мерење индикатора успешности предузетничких политика потребно је на међународном плану постићи договор о основним индикаторима који би узели у обзир специфичности сваке земље и њен економски степен развоја, као и мерење ефикасности предузетних политика према њеном националном контексту, а да све то буде упоредиво на међународном плану. Да би се то постигло потребно је: дефинисати предузетништво, развити концептуални оквир за показатеље предузетништва и формирати листу основних међународно упоредивих индикатора. Исто тако, треба обратити пажњу на: мерење односно прикупљање података, праћење путем институција за координацију на националном нивоу, евалуацију интерну и спољашњу, изградњу капацитета и информисање.

Закључна разматрања

Кључну улогу у промовисању предузетништва и развоја микро, малих и средњих предузећа у протекле две деценије одиграла је Конференција Уједињених нација о трговини и развоју (UNCTAD). Исто тако, велики значај имају резолуције Генералне скупштине ОУН које имају за циљ, да предузетништво добије адекватан третман у националним политикама одрживог развоја земаља у развоју.

Истраживање које је представљено у овом раду има за резултат, да се у различитим регионима света, различито односи према концепту предузетништва за одрживи развој. Ако се има у виду, да је на нивоу Уједињених нација прихватљивост овог концепта 76 % на основу гласања чланица о резолуцијама које се односе на предузетништво, онда се запажају региони са већом или мањом прихватљивошћу. Региони Источне Европе и Латинске Америке и Кариба и земље чланице ових група са великом већином подржавају овај концепт.

Забрињавајуће је што управо у земљама у развоју овај концепт није боље прихваћен. Региони Африке и Азије, иако са подршком која прелази половину, не залажу се више у промовисању предузетништва за одрживи развој. Поједине групе земаља, поготово из арапског света због непријатељског става на међународном плану, који имају према Израелу као иницијатору ових резолуција о предузетништву у Уједињеним нацијама, пропуштају прилику да свој економски развој убрзају и тиме помогну напредак својих друштава. Поједине земље увиђају предности овог концепта и мењају свој став, што напоре Уједињених нација у остваривању Миленијумских циљева и стварању неког бољег света не чине узалудним.

Литература

[1] Amorós J. E., Bosma N. (2014). Global Entrepreneurship Monitor: 2013 Global Report. Доступно на: <https://www.gemconsortium.org/report/48772> (приступ 26.12.2018)

[2] Financing for Development Post-2015 (2013). The World Bank Group. Доступно на: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2059financing.pdf> (приступ 24.12.2018)

[3] Prodem (2018). Доступно на: <https://prodem.ungs.edu.ar/en/home-en/> (приступ 26.12.2018)

[4] The African Union (2018). Доступно на: <https://au.int/en/all-african-union-websites> (приступ 12.12.2018)

[5] The Global Entrepreneurship Monitor (2018). Доступно на: <https://www.gemconsortium.org/> (приступ 26.12.2018)

[6] The OECD-Eurostat Entrepreneurship Indicators Programme (2018). Доступно на: <http://www.oecd.org/sdd/business-stats/theentrepreneurshipindicatorsprogrammeeipbackgroundinformation.htm> (приступ 26.12.2018)

[7] The Organisation of Islamic Cooperation (2018). Доступно на: https://www.oic-oci.org/page/?p_id=52&p_ref=26&lan=en (приступ 12.12.2018)

[8] UN Conference of the Parties (2016). Report of the Conference of the Parties on its twenty-first session, held in Paris from 30 November to 13 December 2015. Доступно на: <http://undocs.org/FCCC/CP/2015/10/Add.1> (приступ 10.12.2018)

[9] UN data: A world of information (2018). Доступно на: <http://data.un.org/Default.aspx> (приступ 18.12.2018)

[10] UN Fourth Conference on the Least Developed Countries (2011). Report of the Fourth United Nations Conference on the Least Developed Countries, Istanbul, Turkey, 9-13 May 2011. Доступно на: http://unohrlls.org/UserFiles/File/A-CONF_219-7%20report%20of%20the%20conference.pdf (приступ 09.12.2018)

[11] UN Fourth World Conference on Women (1995). Report of the Fourth World Conference on Women, Beijing, 4-15 September 1995. Доступно на: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20E.pdf> (приступ 09.12.2018)

[12] UN Framework Convention on Climate Change (2000). Tracing the Origins of the Kyoto Protocol: an article-by-article textual history. Доступно на: <https://unfccc.int/resource/docs/tp/t0200.pdf> (приступ 10.12.2018)

[13] UN General Assembly (2000). Resolution adopted by the General Assembly on 8 September 2000 [without reference to a Main Committee (A/55/L.2)], 55/2. United Nations Millennium Declaration. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/55/2 (приступ 09.12.2018)

[14] UN General Assembly (2009). Resolution adopted by the General Assembly on 24 December 2008 [without reference to a Main Committee (A/63/L.57)], 63/239. Annex: Doha Declaration on Financing for Development: outcome document of the Follow-up International Conference on Financing for Development to Review the Implementation of the Monterrey Consensus. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/63/239 (приступ 09.12.2018)

[15] UN General Assembly (2010). Resolution adopted by the General Assembly on 22 September 2010 [without reference to a Main Committee (A/65/L.1)], 65/1. Keeping the promise: united to achieve the Millennium Development Goals. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/65/1 (приступ 09.12.2018)

[16] UN General Assembly (2012). Resolution adopted by the General Assembly on 27 July 2012 [without reference to a Main Committee (A/66/L.56)], 66/288. The future we want. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/288 (приступ 09.12.2018)

[17] UN General Assembly (2013). Resolution adopted by the General Assembly on 21 December 2012 [on the report of the Second Committee (A/67/437)], 67/202. Entrepreneurship for development. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/67/202 (приступ 09.12.2018)

[18] UN General Assembly (2015). Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2014 [on the report of the Second Committee (A/69/468 and Corr.1)], 69/210. Entrepreneurship for development. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/210 (приступ 10.12.2018)

[19] UN General Assembly (2015). Resolution adopted by the General Assembly on 3 June 2015 [without reference to a Main Committee (A/69/L.67)], 69/283. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. Доступно на: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/283 (приступ 10.12.2018)

[20] UN General Assembly (2017). Resolution adopted by the General Assembly on 21 December 2016 [on the report of the Second Committee (A/71/463)], 71/221. Entrepreneurship for sustainable development. Доступно на: <https://undocs.org/A/RES/71/221> (приступ 10.12.2018)

[21] UN International Conference on Financing for Development Monterrey (2002). Report of the International Conference on Financing for Development, Monterrey, Mexico, 18-22 March 2002. Доступно на: <http://web.undp.org/execbrd/pdf/Monterrey%20Consensus.pdf> (приступ 09.12.2018)

[22] UNBISNET: United Nations Bibliographic Information System (2018). Доступно на: <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session=1L40992788OY6.40186&profile=voting&lang=eng&logout=true&startover=true> (приступ 15.12.2018)

[23] UNCTAD (2018). Доступно на: <https://unctad.org/en/Pages/aboutus.aspx> (приступ 26.12.2018)

[24] UNCTAD Promoting entrepreneurship for development (2015). Доступно на: https://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ciid29_en.pdf (приступ 22.12.2018)

[25] UNIDO Fostering entrepreneurial youth (2014). Report of the Meeting held on 11-13 November 2014, Vienna, Austria. Доступно на: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2017-12/Conference_Report_Fostering_Entrepreneurial_Youth.pdf (приступ 22.12.2018)